MIRADES PER AL FUTUR
CONCLUSIONS
24 NOVEMBRE 2021
ACTA DE LA SESSIÓ

CONGRÉS NACIONAL D'EDUCACIÓ AMBIENTAL 20/21

EDICIÓ VIRTUAL

DE L'ACCIÓ INDIVIDUAL A LA TRANSFORMACIÓ COL·LECTIVA

Mirades per al futur: conclusions.

Sessió virtual, dimecres 24 de novembre de 17 a 19h
Vídeo consultable aquí i al web www.cnea.cat

Objectius

- Exposar un resum del contingut de les sessions del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2020-2021
- Compartir les principals conclusions extretes al llarg de les sessions del Congrés
- Deixar constància dels principals reptes per al futur en educació ambiental
- Valorar l'experiència del Congrés per a participants i ponents

Programa de la sessió

17:00	**Benvinguda** Eloi Badia, Ajuntament de Barcelona i AMB
17:10	**Balanç de la participació al CNEA** Xavi Sabaté, secretaria del procés participatiu del CNEA
17:20	**Taula rodona: què ens enduem, del Congrés?** Modera: Josep Planas Amb: Irene Cervera, Ana Romero, Arnau Amat, Carles Castell, Lluís Torrent
18:20	**Valoració de les conclusions** Teresa Franquesa
18:40	**Lectura de la Declaració del segon Congrés Nacional d'Educació Ambiental** Bea Ramírez, Narcís Vicens, Núria Roca, Gonçal Luna
18:50	**Cloenda** Anna Barnadas - Secretària d'Acció Climàtica de la Generalitat de Catalunya
19:00	**Fi de la sessió**

Benvinguda institucional

Eloi Badia, Regidor d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica, Ajuntament de Barcelona i Vice-president d'Ecologia de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Eloi Badia va donar la benvinguda a la **7a i última sessió** del 2n **Congrés Nacional d'Educació Ambiental**, que s'ha estat realitzant des del novembre de l'any 2020 en format virtual.

Eloi Badia va parlar no només com Regidor d'emergència climàtica i transició ecològica de l'Ajuntament de Barcelona i com a Vice-president d'Ecologia de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, sinó en nom de totes les altres institucions que formen part de la **Comissió organitzadora** d'aquesta segona edició: Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya, Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA), Universitat Internacional de Catalunya (UIC Barcelona) i Universitat de Barcelona (UB).

El Congrés Nacional d'Educació Ambiental vol identificar les claus que permeten passar de **l'acció individual a la transformació col·lectiva per tal de transicionar cap a una societat que pugui progressar tenint en compte el límits planetaris.** I s'ha anat aprofundint en quins són els mecanismes que ens capaciten per a l'acció transformadora.

El regidor va tenir l'oportunitat d'anar a la COP26 de Glasgow i la primera impressió que va transmetre i que havia exposat la comunitat científica és que els esforços i compromisos actuals adquirits a París, no són suficients. Es va començar a plantejar si s'havia d'establir un objectiu menys ambiciós, una pujada de 2ºC enlloc d'1,5, on ja estaríem parlant d'una catàstrofe ambiental. En aquest sentit es va reivindicar molt de mantenir l'1'5ºC, la no renuncia a aquest objectiu es veu com un aspecte positiu. En aquest sentit la declaració de Glasgow interpel·la als països més emissors per a que presentin nous plans més ambiciosos, ja que els actuals auguren escenaris

sobre els 2,7ºC amb les dades declarades pels Estats. En aquesta línia s'interpel·la a elements de transparència que cal tenir en compte per fer les previsions més realistes.

Es veu amb preocupació l'escenari que ha sortit de Glasgow, però es manté **l'esperança que és possible**. Per això cal estar atents a aquests nous compromisos que han d'emprendre els Estats participants. En aquest sentit, un element molt positiu va ser el retorn dels Estats Units a la Cimera i el missatge conjunt de voler arribar a acords amb la Xina.

La declaració per primera vegada ha posat el **focus en els combustibles fòssils**. Es comença a parlar clarament de la no subvenció d'indústries com la del carbó. Finalment es va apostar per la reducció, tot i això, es va veure la voluntat de molts estats predisposats a legislar per acompanyar el procés de desincentivació de l'ús de combustibles fòssils. Caldrà veure a la Cimera de l'any vinent si aquesta aposta es materialitza en la declaració.

Les polítiques que avui en dia s'estan redactant són les que han de revertir aquesta situació, amb l'horitzó molt proper, al 2030. D'altra banda cal desenvolupar ja eines i instruments per a l'adaptació als processos i impactes del canvi climàtic que ja no són reversibles.

Un element molt important és que els **països en via de desenvolupament situen molts dels danys o episodis climàtics extrems en els seus territoris**, mentre que no són els principals responsables de les emissions, ni tenen els recursos suficients per adaptar-se als impactes climàtics. En aquest sentit, mentre els països del sud global no puguin reduir les seves emissions, demanden poder **adoptar polítiques de resiliència** front aquestes conseqüències del canvi climàtic que ja estan vivint.

A Glasgow s'ha posat sobre la taula com n'és d'important accelerar l'acció climàtica, i com l'administració té la responsabilitat de liderar i facilitar canvis i **l'educació ambiental és una eina fonamental.** Congressos com aquest ajuden a tenir perspectiva de manera col·lectiva i agafar forces per seguir treballant. Només tenim 10 anys claus per actuar, per despertar consciències i per apoderar per l'acció.

Balanç de la participació al CNEA

Xavi Sabaté, secretaria del procés participatiu del CNEA

Xavier Sabaté va agrair el resum de la COP 26 fet per Eloi Badia, així com la participació dels assistents a la sessió i va ressaltar el **bon funcionament d'un congrés atípic**, en una situació global també atípica. Com a secretaria de participació del CNEA, va fer un **repàs dels temes tractats i les sessions realitzades** en el marc del Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2020-2021.

CNEA 20/21 — 24 de novembre: Cloenda del Congrés

La sessió inaugural

La reflexió compartida de tres professionals de prestigi reconegut plantejarà les qüestions que han de guiar el debat del Congrés.

Mirades per a la transformació

Quatre taules rodones d'expertesa per innovar en la cultura de la sostenibilitat i la transformació col·lectiva.

Mirades per a l'emergència

L'aportació dels col·lectius de l'educació per la sostenibilitat: de les entitats, l'àmbit docent i l'administració fins als moviments juvenils emergents.

GENER
Mirades per a la transformació
Obrim el Congrés!
26.01.2021
Veure vídeo
Acta sessió

FEBRER
Mirades per a la transformació
La professió
26.02.2021
Veure vídeo
Vídeo SCEA sobre la professió
Acta sessió
Presentació Irene Cervera

MARÇ
Mirades per a la transformació
De la recerca a l'acció transformadora
25.03.2021
Veure vídeo
Acta sessió
Presentació Cisela Cebrián

ABRIL
Mirades per a la transformació
Els reptes pedagògics
26.04.2021
Veure vídeo
Acta sessió
Presentació Arnau Amat
Presentació ADENC
Vídeo Peramàs
Canvis en cadena
Article: Els reptes pedagògics de l'educació ambiental

MAIG
Mirades per a l'emergència
La crisi de la biodiversitat
Veure vídeo
Acta sessió

JULIOL
Mirades per a l'emergència
El repte del clima i la cultura de la sostenibilitat
Veure vídeo
Acta sessió

NOVEMBRE
Mirades per al futur
Conclusions

El Congrés va iniciar un 26 de novembre amb una sessió inaugural amb la reflexió de 3 grans professionals: Teresa Franquesa, Pablo Meira i Paco Heras. De gener a juliol es van dur a terme sessions mensuals abordant les mirades per a la transformació i les mirades per a l'emergència. Finalment la present sessió conclou el CNEA 2020-2021.

El Congrés ha pogut abordar en diverses **taules rodones** i aportacions les **mirades de diversos col·lectius** així com tractar diferents **temàtiques urgents**.

A nivell participatiu, va destacar la **diversitat i gran implicació de la comissió organitzativa**, integrada per **20 persones de 7 organitzacions**. També va agrair la implicació de la comissió assessora i els diversos suports.

Qui l'ha organitzat?

Més de **20 persones** de la comissió organitzativa de:

- Generalitat de Catalunya
- Diputació de Barcelona
- Ajuntament de Barcelona
- Àrea Metropolitana de Barcelona
- Universitat de Barcelona
- Universitat Internacional de Catalunya (UIC Barcelona)
- Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA).

I una **comissió assessora** formada per 25 experts i expertes.

I un **suport de secretaria tècnica** i de **procés de participació**.

També es va reconèixer el gran paper dels **25 ponents participants al congrés**, així com les **43 persones que han estat donant suport** en l'organització de cada sessió. La col·laboració entre totes aquestes persones és el que ha permès el desenvolupament del Congrés.

No es podria haver realitzat tampoc el congrés sense els participants, entre els quals es compten **més de 500 participants únics**, que han anat assistint a una o altra sessió i **més de 1.000 assistents totals.**

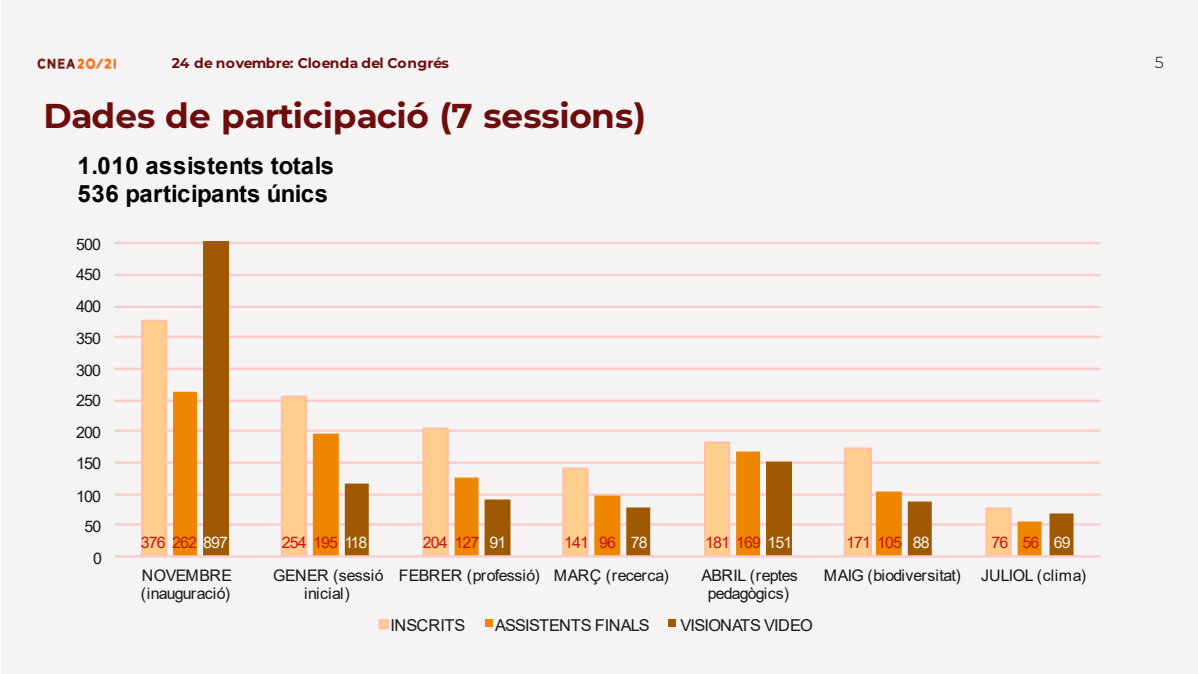

Ressalta una **gran participació per part de l'administració pública**, amb també una gran quantitat de persones **d'entitats i** del **sector privat**. Amb molts perfils diversos.

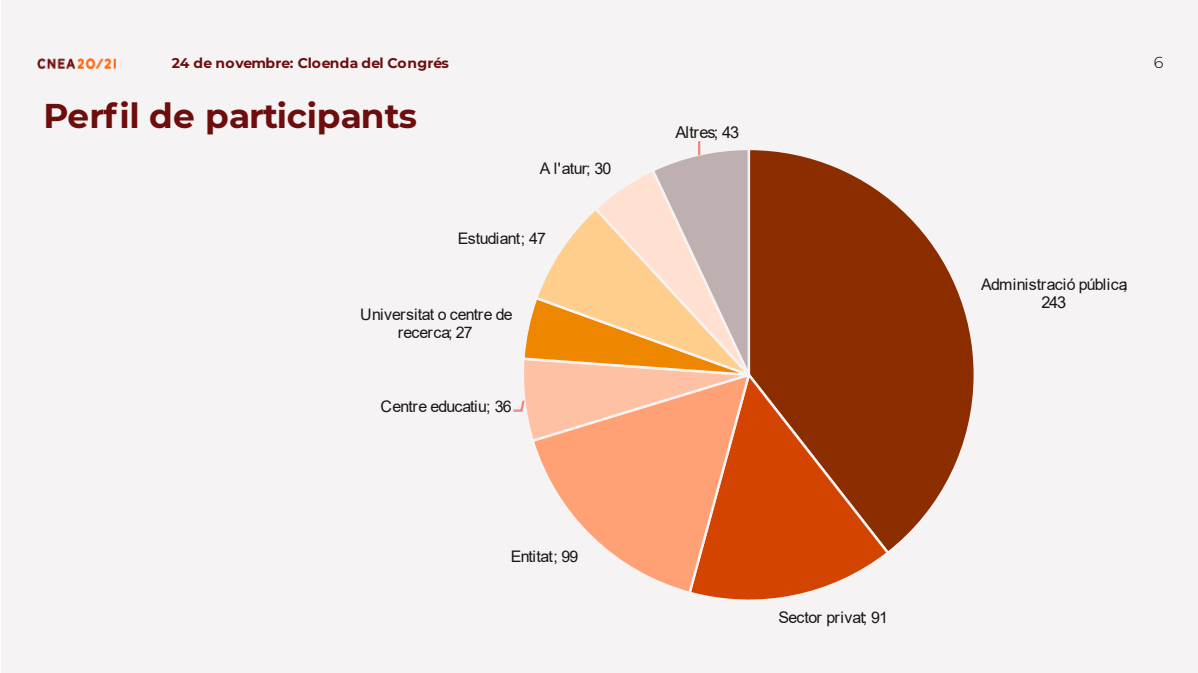

Un dels avantatges de la virtualitat del congrés ha estat permetre que persones d'arreu del territori poguessin connectar-se de manera regular. La **majoria són persones de l'àrea de Barcelona**, però també s'han connectat **persones de tota Catalunya**, d'**Espanya** i fins i tot s'han connectat persones des **d'altres parts del món**. Es va valorar aquest fet com un aspecte molt positiu.

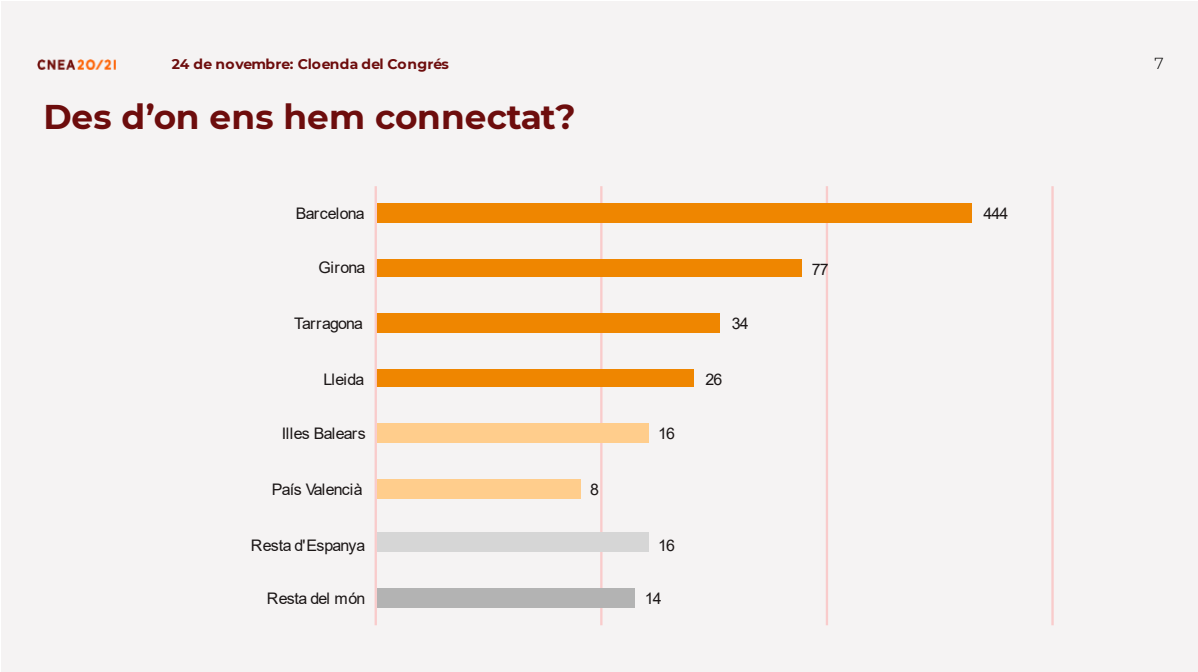

Taula rodona: què ens enduem, del Congrés?

Josep Planas, Subdirector General d'Informació i Foment de la Sostenibilitat. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Generalitat de Catalunya.

En Josep Planas va ser l'encarregat de moderar la taula rodona sobre les conclusions extretes de les diverses sessions del Congrés.

Va destacar el **doble objectiu de la última taula rodona** d'aquest Congrés:

- Mostrar les **principals conclusions** del II CNEA, a partir de les aportacions més rellevants que ens ha deixat cada sessió.
- Deixar constància dels **principals reptes de futur** que ens deixa aquest Congrés.

En aquest marc, es va convidar a un ponent de cada sessió per a ser el representant i exposar-ne un breu resum de les conclusions i aprenentatges extrets:

Sessió	Nom	Càrrec
La professió	Irene Cervera	Professional independent. Membre de la secretaria tècnica de la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA)
De la recerca a l'acció transformació	Ana Romero	Cap del Departament de Canvi Climàtic i Sensibilització Ambiental de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
Els reptes pedagògics	Arnau Amat	Professor del Departament de Didàctica de les Arts i les Ciències. UVic – UCC
La crisi de la biodiversitat	Carles Castell	Doctor en ecologia. Àrea d'Acció Climàtica. Diputació de Barcelona.
El repte del clima i la cultura de la sostenibilitat	Lluís Torrent	Consultor en canvi climàtic. Director d'United Explanations

Tot seguit es va demanar als ponents que responguessin a la pregunta:

Quins han estat els principals elements de diagnosi de cadascun dels àmbits que hem abordat en aquest Congrés, i alhora, expliqueu-nos amb quin ambient i motivació dels participants us vau trobar?

a) Lluís Torrent: l'emergència climàtica

A la sessió sobre l'emergència climàtica es va aportar la visió sobre el tema des de **diferents sectors** com aposta interessant del Congrés. Torrent va ressaltar **l'ambient constructiu** i la **diversitat d'opinions** i visions que hi va haver a la sessió. El debat va resultar enriquidor i va haver un **fort nivell de compromís i motivació.**

Es van destacar també certs punts o conclusions:

- Necessitat de treballar una **visió ecosistèmica i urgent** (relació amb salut)
- **Baixa transversalitat del canvi climàtic**. Àmbits com el laboral, universitats, escoles de negocis... encara tenen potencial comunicatiu
- **Fake news**, falta profunditat en informació i comunicació veraç
- **Perill del derrotisme i la culpabilització** del sector econòmic, falta empatia per treballar conjuntament
- **Inconsistència entre el discurs i les accions** en diferents esferes, sobretot en la política
- **Contaminar encara és massa fàcil i còmode**, cal posar-hi incomoditats

b) Carles Castell: la biodiversitat

La sessió va iniciar amb la conferència d'Eudald Carbonell que va oferir una primera part de debat més abstracte. Es va aterrar amb la participació dels assistents en una taula de debat sobre la crisi de la biodiversitat. Hi va haver molt de consens sobre que **no es té prou en compte la biodiversitat** i que cal situar la crisi de biodiversitat al centre de la crisi ecològica i climàtica global així com al centre de les accions i propostes de l'educació ambiental.

Se segueix tenint en compte els aspectes estètics - la bellesa de la biodiversitat- o ètics de la crisi -no tenim dret a deixar un planeta empobrit a les pròximes generacions-, però cada vegada més es posa de manifest la importància dels aspectes més "egoistes" i relacionats amb les necessitats bàsiques que tenim com a espècie – **beneficis de la biodiversitat per a la salut i la supervivència**.

S'està focalitzant cada vegada més en la **biodiversitat propera**, per treballar millor **des de la raó** – entendre millor els beneficis de la biodiversitat - **i des de l'emoció**, en espais on desenvolupar vincles amb el territori i experiències vivencials.

Finalment va sorgir la necessitat d'apropar les persones a la natura per tenir experiències vivencials contraposada al problema de la sobrefreqüentació d'espais naturals i la degradació que aquesta pot comportar. **L'educació ambiental** té la possibilitat d'ajudar en aquest sentit a **posar en valor aquests espais**, a **minimitzar els impactes** i a **maximitzar els beneficis** que ens pot aportar la natura.

c) Ana Romero: La recerca

La sessió de recerca va ser portada per les universitats que integren l'organització del Congrés, la Universitat de Barcelona i la Universitat Internacional de Catalunya. Gran part dels assistents no provenien de la recerca i **hi havia un cert desconeixement** de l'àmbit de la recerca en profunditat així com molt **d'interès per escoltar les ponències.**

Es va destacar de la sessió:

- La **necessitat de més recerca en educació ambiental**. Cal una recerca molt pràctica o aplicada i en col·laboració i vincle constant amb professionals i entitats del sector.
- La **comunicació i divulgació de la ciència, que ha de ser rigorosa però entenedora**. Cal buscar espais de trobada entre recerca i educació ambiental.
- La **importància de la recerca conjunta amb la societat**, amb l'exemple de la ciència ciutadana. Els participants com a actors principals del procés transformador, on se sentin part del problema i de la solució.

d) Arnau Amat: Els reptes pedagògics

La sessió de reptes pedagògics va ser **una de les més participades**, amb molta diversitat d'actors i amb la presència de molts centres educatius. Els debats van ser molt rics, avaluant l'estat actual i noves metodologies i estratègies orientades al futur. Es va agrair el paper de **Mariona Espinet** i **Neus Sanmartí** que van resumir el contingut de la sessió al final de la mateixa.

Es va destacar com a conclusió que l'**educació ambiental té un enorme potencial per transformar les estructures de la societat** on ens trobem, perquè té capacitat per construir noves maneres de mirar les coses i eines per poder canviar la societat. Durant la sessió també es va fer evident que l'educació ambiental no pot fer front tota sola al canvi tant gran que es necessita, per tant cal **teixir aliances** amb els sectors socials i educatius, **altres agents del canvi**.

El **paper de l'educació ambiental** no és només intentar comprendre els problemes socio-ambientals, sinó **transformar la relació dels humans amb el medi i amb si mateixos,** tal com deia la Carta de Belgrad. El deure de l'educador/a ambiental és provocar aquesta transformació.

La **finalitat** de les accions d'educació ambiental hauria de ser que els **participants prenguin consciència del potencial que tenen per generar canvis**. Això només es pot aconseguir posant els grans reptes ambientals a l'abast dels participants i les accions educatives, **aterrant els reptes cap a problemes concrets i realistes i buscar-hi solucions.**

e) Irene Cervera: La professió

La sessió sobre la professió va ser liderada per la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) i el Col·legi d'Ambientòlegs (COAMB). **La professió és un tema tan interessant com preocupant.** Els assistents a la sessió van mostrar moltes ganes de participar i d'exposar la seva situació i preocupacions. La sessió tenia per objectiu **mostrar la diversitat i versatilitat dels professionals, així com les dificultats en la professionalització del sector.** A la sessió es va presentar l'estudi sobre la professionalització del sector de l'educació ambiental realitzat durant la tardor de 2020 i se'n van donar a conèixer dades i resultats.

Durant la dinàmica participativa es va poder opinar sobre tres grans temes: la dignitat laboral, la formació i el treball en xarxa. Com a conclusions a destacar de la sessió se n'extreu:

- **Situació laboral inestable** dels professionals de l'educació ambiental, es troben en una franja salarial baixa, amb salaris variables i condicions precàries
- **Tasques variades**, que requereixen un **perfil versàtil i multidisciplinar**
- A més d'una **formació prèvia** requerida als professionals per dur a terme educació ambiental, els professionals necessiten una **formació continuada i específica**.
- **Model organitzatiu heterogeni del sector**, amb iniciatives empresarials diverses, sobretot de petita i mitjana escala. Això comporta **realitats complexes i amb pocs recursos.**

Es va prosseguir amb una segona ronda de preguntes, en aquest cas específiques per a cada representat.

a) Lluís Torrent: l'emergència climàtica

En el programa de treball per a l'Acció per a l'Apoderament Climàtic plantejat a la COP26 es reconeix que l'educació, la formació, la sensibilització, la participació ciutadana i l'accés públic a la informació, són elements fonamentals per aconseguir els objectius de frenar l'escalfament global fins a 1,5 graus i combatre la crisi climàtica.

Quines propostes metodològiques i de governança han sortit en aquest Congrés que ens ajudin a aconseguir aquests objectius?

Durant la sessió vam fer un model innovador, on vam crear **arquetips de perfils poblacionals**, ja que resultava interessant no veure a tothom de la mateixa manera. Entre el conjunt de propostes que es van fer durant la sessió van predominar tres grans àmbits: es va parlar sobre el públic, sobre els actors implementadors de les accions d'educació i del missatge.

En quant al tipus de públic es va posar de manifest que cal **connectar amb col·lectius passius** però sense perdre-hi massa temps i també cal **centrar atenció en el públic més mobilitzable**, que té una mica d'esperança. Es va parlar en tot moment de promoure una ciutadania activa, incidint en aquests públics "activables".

Anna Cabré va exposar com les **noves generacions són un públic ideal** per treballar el canvi climàtic, per tres raons principals: entenen molt bé l'exponencialitat (els canvis ràpids) així com el concepte de *One People* o identitat global i tenen la necessitat de passar a l'acció, per exemple volen aprendre fent i no escoltant. Actualment hi ha la possibilitat **d'aprendre de moviments socials existents i que han tingut èxit** (justícia climàtica, moviment per la desinversió fòssil...).

També es va parlar sobre els espais de treball, que cal invertir en **compartir experiències locals i fomentar l'acció amb motivació i vivències reals i properes**. Es va veure amb interès la necessitat d'apropar i tendir ponts entre l'educació ambiental i els agents econòmics, i buscar l'entesa així com de **promoure diàlegs intersectorials**, per impulsar canvis forts.

En quant a missatge es va abordar la necessitat **d'actualitzar la narrativa** en educació ambiental, fent més ús i perdre la por al **concepte de "canvi",** que ja estem vivint, així com parlar de **"crisi climàtica"**, però de forma equilibrada per no generar desesperança.

També cal donar una **visió sistèmica** i no tractar el canvi climàtic com un element aïllat. En aquest sentit cal combinar la **narrativa local i global,** així com establir **nexes temàtics** (canvi climàtic-biodiversitat). Es necessiten **narratives que apel·lin emocions**, connectant amb la gent. Per últim es va ressaltar la importància de discursos que **posin en valor els beneficis potencials de l'acció**, en comptes d'induir la por del cost de la inacció.

Es van identificar les arts, en un sentit ampli, com a eina de treball de les emocions i instrument de sensibilització.

Per últim es va aportar un concepte interessant: "**l'alfabetització climàtica",** és a dir, saber explicar què és el canvi climàtic. No és fàcil al tractar-se d'un tema complex d'explicar i sovint difícil d'entendre, però amb un fort efecte sobre la vida diària, i per tant s'ha de saber transmetre.

b) Carles Castell: la biodiversitat

La crisi de la biodiversitat és un repte global i urgent, del mateix calibre que la crisi climàtica. Però és també una crisi local: l'Informe "Estat de la Natura a Catalunya 2020" mostra uns resultats alarmants en la reducció de la biodiversitat al nostre país. La presència de la biodiversitat a la COP26 és un exemple de la importància que està agafant també la crisi de la biodiversitat a nivell global.

Pot l'educació ambiental aturar la pèrdua de biodiversitat? Quines estratègies i aliances resulten imprescindibles?

Subscriuria exactament el que ha dit en Lluís. De fet a la sessió va sortir aquesta pregunta, tot i la COP ser posterior ja se'n parlava. Just abans de la COP va sortir un informe conjunt del IPCC (Panell Internacional del Canvi Climàtic) i del IPBES (Panell Internacional de Biodiversitat i Serveis dels Ecosistemes), que per **primera vegada van fer aquest pas de recollir unes 40 iniciatives que incideixen positivament a la vegada en serveis ecosistèmics i en canvi climàtic**. És la primera vegada que es reunien ambdós panells internacionals i això indica una voluntat de tenir una **visió transversal i global de les crisis i polítiques.** Com no pot ser d'altra manera, a la COP també s'han tractat ambdues crisis conjuntament. La biodiversitat a banda del seu valor intrínsec també és element central de la crisi ecològica i climàtica que vivim.

En el context actual, es valora que hi ha moltes persones que han tingut el primer contacte amb certs entorns i en aquest sentit cal una **"bio-alfabetització",** per ajudar a conèixer i saber entendre i valorar l'entorn i el medi natural proper. Aquestes eines s'haurien de donar tant a la ciutadania en general com a certs sectors clau per aconseguir canvis exponencials, incidint en sectors privats i públics, on es prenen decisions.

També va sortir la ciència ciutadana com a pont entre la ciutadania i la ciència així com altres iniciatives **d'implicació activa en el contacte i coneixement de la natura** (voluntariat, etc.), i no només accions de contemplar o posar en valor (que serien un primer pas).

L'educació ambiental ha de continuar evolucionant i intensificant-se en l'àmbit escolar però també amb els adults, que segurament hagin tingut en molt casos menys contacte amb la natura i se'ls ha **d'ajudar a descobrir de manera activa els valors i beneficis del contacte amb la natura**.

Van sortir diverses propostes metodològiques en aquest sentit, com també la necessitat **de recursos econòmics** que permetin incrementar el coneixement en biodiversitat, com difondre-la i posar-la en valor per aconseguir un salt qualitatiu en el seu reconeixement.

c) Arnau Amat: Els reptes pedagògics

A la darrera COP26 s'ha refermat la importància dels anomenats sis elements d'Acció per a l'apoderament climàtic: educació, formació, conscienciació, participació ciutadana, accés públic a la informació i cooperació internacional en matèria de canvi climàtic. De la mateixa manera, i pel que fa les polítiques mundials de biodiversitat, la UICN va organitzar una Cimera on joves de tot el món van elaborar un document que van lliurar al Congrés Mundial de la UICN de Marsella. La visió compartida és que per fer efectiu el món que volem és clau involucrar i apoderar els joves.

Com capacitem als joves perquè siguin aquests agents de canvi que necessitem?

Es va parlar molt durant la sessió de reptes pedagògics sobre els aspectes metodològics, com capacitar i concretar accions per desenvolupar la competència ecosocial que permeti actuar davant els problemes socials i ambientals. Tot això passa per **posar al centre de l'acció educativa la pròpia acció**. Hem de continuar fent que es comprenguin les causes dels problemes socio-ambientals però amb l'objectiu d'actuar.

La ciència ens dona pistes de com transformar el món però ara cal aplicar-ho i actuar. Amb aquesta idea al centre de l'educació ambiental, hem **d'orientar tots els processos d'ensenyament i aprenentatge cap a l'acció** i cap a transformar. Aquesta transformació és l'obligació de l'educació ambiental.

També resulta important per a la comprensió i l'acció, el paper dels models, exposats a les didàctiques específiques (didàctica de les ciències i ciències socials), que lliguen les grans idees que tenim com a humans i ens porten a pensar en les grans idees de la ciència i les ciències socials. **Els models permeten explicar el perquè de les coses i gràcies a la seva capacitat predictiva**, també permeten generar futurs que encara no coneixem i en conseqüència **prendre decisions**. Per tant, podem generar pensament a través dels models tal com diuen les diverses didàctiques.

Un altre element a destacar és el paper de les avaluacions. Existeix un repte per avaluar aquests processos i cal establir una **cultura de l'avaluació** als centres educatius que permeti anar avançant en els plans d'acció i les accions previstes. Aquesta avaluació no s'ha d'entendre com una fiscalització sinó com una **presa de consciència de què podem millorar**.

Una altra idea que cal remarcar i que ja s'ha mencionat són les **aliances.** Els centres educatius no se'n poden sortir sols i cal crear accions educatives que permetin teixir aquestes aliances amb agents del territori, en relació amb els grans reptes que tenim.

Les **emocions** també han estat un element recurrent, que funciona com a **prova del cotó fluix** de l'educació ambiental. Una acció educativa pot generar emocions com la por per un món que va a pitjor, la frustració de no aconseguir alguna cosa... però també l'alegria que una cosa surti bé. **L'emoció ha d'entrar a l'equació de l'educació ambiental** i tenir-la present en tot moment. Cal ser conscients de quines emocions es desperten i no caure sempre en les angoixes i pors.

Aquests reptes s'han d'abordar des de diferents vessants, on la formació és un aspecte clau: formació de professorat, formació permanent o formació d'educadors ambientals d'equipaments en són exemples. És clau a l'hora de planificar accions educatives al dia a dia però també seria necessària una figura de facilitació en els centres, que pugui tenir les emocions sempre presents.

d) Ana Romero: La recerca

Sempre s'ha parlat de la distància entre la recerca i la societat. De les dues sessions sobre les emergències, i tal com ens comentaven en Carles i en Lluís, se'n desprèn que hem d'arribar a sectors als quals habitualment no arribem. Això fa que necessitem noves maneres de fer-ho, per tant, investigar en noves dinàmiques i metodologies. Per exemple, el Congrés ha posat de manifest en diferents sessions que la ciència ciutadana contribueix a l'acció transformadora, perquè connecta la societat amb la recerca, és una plataforma de comunicació i difusió ambiental molt important i contribueix a la presa de consciència de la societat sobre determinats problemes ambientals.

Com es plantejava la manera d'apropar els resultats de la recerca a la ciutadania i, sobre tot, als professionals de l'educació ambiental?

Van sortir molts aspectes que ja s'han comentat, fet que denota una gran transversalitat al llarg de tot el congrés. Es va ressaltar que hi ha **molts tipus de recerca**, la més teòrica no es pot abandonar però últimament també ha sorgit una **recerca més pràctica**, que interessa més des de **l'educació ambiental**. Tal com mencionava l'Arnau, es va parlar molt de **processos d'investigació-acció**, on l'acció és inherent al mateix procés d'investigació.

Un dels ponents també era expert en ciència ciutadana i se'n va parlar molt, com també d'altres mètodes com l'aprenentatge servei (ApS). Tots són **processos on els protagonistes s'impliquen en la cerca de solucions**, mitjançant l'emoció, l'experimentació i el ser palanca de canvi. Es va insistir en **tenir en compte els participants des del disseny** del propi procés d'investigació-acció. Convé que els participants també s'impliquin des de la concepció del procés i de la solució.

Respecte com arribar a diferents sectors o àmbits, va quedar clar que l'escola té un canal natural vinculat amb la recerca, en canvi els **projectes de recerca** tenen més **dificultat en arribar a les entitats ambientals o a la ciutadania organitzada**.

Es va posar de relleu la **necessitat que els grups de recerca siguin transdisciplinars**. També es va reclamar un rol més destacat de les **ciències socials** en l'educació ambiental i no només de les tradicionalment lligades al medi ambient. Aquests equips transdisciplinars ajudarien a que les accions d'educació ambiental tinguessin valor científic, social (coneixement col·lectiu) i emocional.

Les aportacions es referien molt a **l'esperit crític i al llenguatge de possibilitat**, que es pot construir mitjançant les aliances entre recerca i educació ambiental. Es van plantejar **propostes més aterrades** com vehicular **projectes europeus** que poden ser d'educació ambiental, crear **espais conjunts** entre recerca i educació ambiental i **espais digitals** de trobades freqüents per a la col·laboració i l'intercanvi d'oportunitats, experiències...

e) Irene Cervera: La professió

Al llarg del congrés s'ha evidenciat que cal teixir aliances i cultivar la col·laboració a tots els nivells per poder respondre als reptes que ens plantegen les crisis del nostre temps. Però això no serà possible sense una transformació col·lectiva de nosaltres, els professionals de l'educació ambiental.

Què hem de millorar, quines competències hem de tenir i quines aliances hem de generar els educadors ambientals per ser els agents catalitzadors d'aquests canvis?

De la sessió es van extraure molts temes que calia treballar. Per exemple en quant a dignitat laboral va sorgir la necessitat de **definir categories professionals**, quelcom que s'està treballant actualment amb el projecte de professionalització impulsat per la Generalitat de Catalunya. D'altra banda i vinculat amb l'anterior es va demanar **impulsar un conveni propi o incloure les categories de l'educació ambiental en altres**, per disposar d'un marc legal i d'unes taules salarials adequades.

Alguns reptes mencionats van ser la **necessitat de regular els plecs, les licitacions i els concursos de l'administració pública** per promoure l'activitat d'empreses petites i locals, vinculades al territori, i també prioritzar la qualitat al pressupost mitjançant criteris avaluables.

En termes de formació, s'ha de **definir un itinerari formatiu clar** i oferir **formació professional contínua** que permeti la capacitació i l'actualització constant. És necessari i ja s'està fent una anàlisi de la formació actual així com de les competències que es requereixen.

En quant a competències professionals clau, en competències tècniques és important el **coneixement vinculat al medi ambient** així com el referent a **pedagogia, didàctica, educació, etc**. També **d'aspectes digitals i conèixer nous formats**, i eines de comunicació participatives, innovadores i que motivin. En quant a les competències actitudinals, es van destacar com a necessàries la creativitat i la comunicació, el treball en equip, la resolució de conflictes, etc. Cal destacar la **gestió de les emocions**, ja que està demostrat el **vincle entre les emocions i el fet de millorar l'aprenentatge** (retenir més coneixement i que ens impacti). Des del propi professional cal un autoconeixement d'aquestes emocions, però també cal poder identificar-les en les persones amb qui es treballa.

Per assolir tots aquests reptes i objectius, cal **el treball en xarxa**. Es va fer palesa la necessitat de cercar estratègies per **fer més visible la professió** a altres sectors i agents i donar a conèixer les tasques i funcions dels educadors ambientals. A més, cal **incorporar la figura de l'educador/a ambiental en equips transversals** i en tots els sectors. D'altra banda cal promoure i generar nodes i vincles amb altres sectors, per exemple a través de col·legis professionals, per teixir xarxes multidisciplinars, reforçant l'enxarxat de l'educació ambiental a tot el territori.

El CNEA ens proposa cercar pràctiques més connectades amb les emocions i les vivències en primera persona. Tanmateix, darrerament hem vist als mitjans que hi ha una creixent angoixa davant el panorama ambiental i climàtic futur. Per tant, per cloure la taula, la darrera pregunta és:

Com podem evitar l'ecoansietat i una percepció d'impotència per generar els canvis?

Ana Romero: Apropant-se a les fonts, hi ha resultats molt interessants, com el mencionat pont entre clima i biodiversitat, el finançament en països del sud global... El paper dels educador/es ambientals ha de ser sempre tenir a la vista aquesta llum i esperança.

Arnau Amat: El problema es basar-ho tot en l'estratègia de la por. Viure l'experiència educativa des de l'amenaça genera ansietat. Tota acció educativa, pel fet de ser social genera emocions, com a educadors cal preguntar quines s'estan despertant i si són les que es volen. Caldria que dins l'experiència educativa hi hagi l'alegria d'haver aconseguit algun canvi i no només la por o la frustració, per tant hem de buscar reptes assolibles.

Lluís Torrent: Hi ha un terme que personalment resulta paradoxal: la irreversibilitat. Volent o no, els últims informes de l'IPCC cada vegada utilitzen termes més durs i aquest n'és un. Es parla a una generació de joves que en el futur hi haurà coses que no podran canviar. Irreversible però, no vol dir fatalista, vol dir que hi haurà coses que no seran com abans i això no se sol explicar. Cal acompanyar aquesta informació amb un missatge d'oportunitat i apoderar aquesta generació per a que materialitzi aquestes oportunitats. Si no, es provoca frustració, indefensió i finalment paràlisi, que es l'últim que busquem amb aquests missatges. L'element fonamental ha de ser l'acció, més que les paraules. Cal visibilitzar les que s'estan fent per a que portin una mica de llum.

Irene Cervera: A l'hora de fer educació ambiental cal tenir en compte amb quin grup i quines emocions ens trobem. Les persones tenen una vida a més d'estar fent educació ambiental i cal conèixer (potser ja dins l'educació eco-social) el context social del grup, per veure prioritats. D'altra banda també cal despertar les emocions que mobilitzen, com l'alegria. Valorar l'entorn ens pot aportar alegra i per tant tenir ganes de cuidar-ho i transformar. Teixir aliança amb altres sectors com les arts o la cultura també és molt important perquè també generen emocions. Vincular aquests àmbits a l'educació ambiental pot ser una bona eina de transmissió i gestió d'emocions.

Carles Castell: És evident que transmetre por no té sentit, no duu enlloc. S'ha de transmetre responsabilitat compartida i no fer recaure les qüestions en qui "no toca", tant a nivell global com social. Això passa per uns missatges molt rigorosos, que no sempre és fàcil. Per exemple s'hauria d'explicar que la crisi climàtica és símptoma d'una crisi més gran, una crisi de model. A vegades ens aferrem a aquests "símptomes" sense anar a l'arrel, potser també perquè a determinats sectors no els interessa. És un aspecte molt complex, però necessitem enfocar els missatges rigorosos en induir a l'acció en l'entorn proper i entendre que es poden fer moltes coses positives, que també generin emocions positives, com també entendre que hi ha coses que escapen a l'acció individual, que són problemes de sistema i que per tant no ens podem angoixar ja que no és a les nostres mans. En positiu com a consumidors sí que podem decidir (recolzar el que ens agrada i treure el que no) i cal explicar les polítiques positives que s'estan fent per no caure en la desesperança.

Valoració de les conclusions

Teresa Franquesa

Amb aquesta sessió s'ha arribat al final d'un congrés que va estar a punt de no celebrar-se degut a la pandèmia. Es valora com un **encert no haver-ho cancel·lat** i enlloc haver-ho convertit en un procés continuat al llarg d'un any. El resultat ha estat molt positiu ja que **ha permès fer una reflexió col·lectiva molt més amplia i reposada** del que permetria una trobada d'un parell de dies. Ha facilitat que es poguessin abordar molts **més temes i amb molts més ponents** del que s'haguessin tingut en un congrés presencial típic. També ha fet possible la **participació de persones d'arreu.**

A més, aquesta metodologia ha permès que els **membres del comitè organitzatiu** del congrés, que són membres de diverses institucions poc acostumades a **treballar juntes**, ho hagin fet durant gairebé dos anys. El congrés ha permès que entre aquestes persones s'establissin vincles i relacions de confiança i aquest és un dels grans resultats del congrés, que **sens dubte tindrà repercussions molt positives per a l'educació ambiental.**

A la sessió inicial es van assenyalar alguns dels grans reptes als que ens enfrontem. La pròpia Teresa va manifestar que calia **centrar-se en allò que es pogués fer per impulsar la transformació col·lectiva**, que calia **definir algunes línies d'acció** i camins per avançar i que volia que el Congrés ens fes més forts, que ens dotés de paraules més clares i precises per expressar les nostres idees. També va expressar l'objectiu de **tenir idees més àmpliament compartides**, ser més **conscients dels nostres punts febles** i sortir amb ganes **d'organitzar-nos com a col·lectiu.**

Franquesa va valorar positivament el resultat del congrés, tot i que falten encara esforços per establir una base comuna sòlida **els reptes s'han assolit en bona part**. Això és gràcies al conjunt de persones que ha participat al congrés.

Un dels trets característics del congrés des de l'inici ha estat el posar l'accent en la **participació de tothom**, amb dinàmiques diverses que la facilitessin. Aquest moment de valoració no en podria ser una excepció, i és per això que hem demanat a 4 persones que hi aportin el seu punt de vista.

Són l'Helena del Pozo, la Glòria Rosas, en Jesús Canelo i la Laura Ruiz.

Helena del Pozo va tenir un imprevist i no va poder assistir a la sessió però va aportar un breu escrit amb la seva valoració.

Helena del Pozo: Va destacar les propostes en l'àmbit metodològic, especialment pel que es refereix a generar processos d'ensenyament i aprenentatge, i no només en l'àmbit escolar, sinó fent-ho extensiu a la resta de persones, amb elements, estratègies i estructures adequades, que siguin facilitadors del canvi. També li va agradar el concepte de ciutadania ambiental.

Un altre aspecte que volia destacar són les dinàmiques participatives de totes les sessions per escoltar les veus de tothom.

Glòria Rosas: Es va presentar com a tècnica d'ús públic i educació ambiental i voluntariat del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Va destacar algunes idees sobre el canvi climàtic i la cultura de sostenibilitat i com l'educació ambiental és clau per canviar consciències i crear actituds per encarar la crisi que enfrontem. Va remarcar que l'educació ambiental s'ha de treballar des de pàrvuls i no només com a transmissió del coneixement, sinó que és essencial crear un sentiment de pertinença, que estableixi lligams entre les persones i la natura. Les accions petites tenen el seu pes, i ajuden a canviar actituds. A més, amb l'exemple de les persones que fan petites accions individuals es pot influir en la resta, fent néixer accions col·lectives més ètiques i sostenibles.

Aplicant el concepte de "pensa globalment, actua localment", es pot passar de petites accions individuals cap a la transformació col·lectiva. Seguint aquesta línia, podem començar a pensar en un canvi en el model de vida, creant xarxes i comunitats i realitzant accions conjuntes. En aquest sentit va ressaltar el paper del voluntariat, en el context de projectes plurals, solidaris i sostenibles.

Jesús Canelo: Va expressar una enorme gratitud per com havia anat el Congrés i els aprenentatges individuals que s'havien pogut fer. Va situar l'educació ambiental en una etapa de maduresa, on aquesta ja s'ha definit i diferenciat d'altres camps, amb metodologies i estratègies pròpies per ser identificats com a educadors/es ambientals. Va destacar l'esforç fet pel Congrés per posar el focus en els reptes futurs. L'educació ambiental es troba en una etapa on cal recerca, per tal de respondre preguntes com quines son les metodologies més adequades en educació ambiental o com es poden treballar les emocions en una certa població. Cal buscar coneixement per fer les pràctiques més eficients. Ara cal que l'educació ambiental aporti recerca.

Va mencionar que s'emportava moltes idees del congrés. Cal fer visible la recerca en educació ambiental que ja s'està fent a nivell nacional i internacional, i incorporar-la en les pràctiques i activitats. Una idea interessant és com les activitats d'educació ambiental són generadores de dades que poden ser analitzades i investigades (percepció dels infants, canvis provocats, resultats obtinguts...). Cal recollir i analitzar aquestes dades per a que ens puguin ser d'utilitat.

Per acabar, va posar de relleu el repte de la comunicació d'aquestes dades, en recerca de tot tipus. Cal poder fer més recerca per avançar en l'educació ambiental.

Laura Ruiz: Va manifestar l'interès de poder participar al congrés tot i haver entrat recentment al sector de l'educació ambiental. El fet de que el congrés fos virtual ha ajudat en això i la metodologia participativa ha permès sentir que es treballava conjuntament per un objectiu comú. Un fet preocupant del sector són les condicions laborals, compartides per gran part dels professionals de l'educació ambiental. L'aspecte positiu és que també son moltes les persones que poden lluitar per millorar-les. Tot i la por de posar-se en aquest sector sabent les condicions, els professionals i l'objectiu de l'educació ambiental valen la pena, i això s'ha demostrat al congrés sessió rere sessió. Els professionals denoten una gran passió que s'ha d'enfocar a fer de l'educació ambiental un sector més fort i enfocat als problemes reals. El primer repte pot ser la professionalització però això no pot aturar els i les educadores ambientals.

Dinàmica participativa de valoració

A l'inici de la sessió es va demanar als participants que anotessin en una eina participativa (Mentimeter) què s'enduien del congrés. Amb les aportacions dels assistents es va fer un núvol de paraules per tal d'aproximar-se a la valoració del conjunt de la comunitat sobre el congrés.

El núvol va mostrar que es reconeixen els reptes existents, però s'afronten amb convicció i coneixement i s'obren perspectives d'acció, amb il·lusió, esperança, inspiració...

També es mostra l'evidència de no estar sols, compartint, sumant, fent aliances i intercanvis, establint connexions i treballant en xarxa. Amb moltes de les paraules clau referides en aquest àmbit.

Què t'endús, del CNEA?

Per últim destacar les aportacions sobre el futur, i el repte d'avançar cap a la transformació.

Aquesta és només una de les mil lectures que es podrien fer del núvol. El cert és que és una visió optimista, positiva i que parteix del coneixement adquirit sobre la situació actual dels professionals i de la realitat.

Teresa Franquesa va tancar les valoracions agraïnt la feina del comitè organitzador, sense el qual no hauria estat possible el congrés. Tot i això, cal seguir treballant i no aturar-se. Cal que l'aliança i moviment que s'ha creat es consolidi i s'enforteixi. Els reptes són monumentals i per tant la feina que s'ha de fer ha de ser coordinada entre totes les organitzacions i institucions, no només les presents al comitè organitzador del congrés, sinó també en col·laboració amb professionals, entitats, associacions i altres col·lectius. Cal fer-ho al dia a dia, unint forces per dur a terme accions potents, compartint projectes que puguin ser més impactants, sumant recursos per ser més eficaços... i això per assegurar que s'avança cap a on cal.

Per últim, va demanar la implicació de tothom per fer que la declaració que sorgeix del congrés s'apliqui i es faci realitat. No s'ha de seguir com sempre, al contrari, cal que aquest Congrés d'Educació Ambiental marqui un abans i un després definitiu en la manera de treballar per estendre la cultura de la sostenibilitat al país.

Lectura de la Declaració del segon Congrés Nacional d'Educació Ambiental

Gonçal Luna de la Diputació de Barcelona, la Bea Ramírez de la SCEA, en Narcís Vicens de la Diputació de Girona i la Núria Roca de la Universitat de Barcelona van procedir a llegir la declaració.

La declaració es va redactar de manera col·lectiva a partir de les aportacions de les persones que van participar en les diverses sessions del congrés. Inclou un preàmbul de situació, el decàleg de les conclusions que ha generat el congrés i finalment la proposta de compromisos que adquireixen les persones individuals i les organitzacions que decideixin adherir-s'hi, incloent en aquesta darrera categoria entitats, administracions, centres d'educació i recerca i altres col·lectius.

Properament es pretén obrir un espai al web del congrés (cnea.cat) per tal que persones i organitzacions puguin adherir-se a la declaració.

Declaració del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21, per transitar de l'acció individual a la transformació col·lectiva

El **II Congrés Nacional d'Educació Ambiental**, CNEA 20/21, ha estat concebut per generar implicació davant dels reptes que ens planteja un món canviant i complex i per concebre solucions per aconseguir crear una societat més sostenible, corresponsable i justa.

Sobre l'objectiu i lema del I Congrés —**Teixir aliances per avançar en educació ambiental**—, la segona edició ha fet èmfasi en el trànsit **de l'acció individual a la transformació col·lectiva** i ha estat un **laboratori de síntesi de coneixement de l'educació ambiental a Catalunya**.

El Congrés s'ha bastit sobre unes "**Bases compartides per transitar a la cultura de la sostenibilitat**" entesa aquesta com el conjunt de coneixements, valors i pràctiques que la ciutadania, tant individualment com col·lectivament, ha de desenvolupar amb responsabilitat, racionalitat i creativitat per afrontar les problemàtiques socioambientals, defensant els drets bàsics de les persones dins dels límits ecològics del planeta. Aquestes bases afirmen també que més enllà de les estratègies i els instruments que creen consciència de la gravetat de la crisi socioambiental, cal trobar maneres d'ajudar tothom a relacionar-la amb les decisions personals i col·lectives i mecanismes per capacitar-nos per a l'acció transformadora. L'anàlisi crítica de l'entorn, la discussió de valors, la imaginació d'escenaris futurs, l'exploració d'alternatives, la presa de decisions de manera participativa, la construcció de respostes, l'execució d'accions cooperatives i l'avaluació dels resultats són aprenentatges clau en aquesta capacitació.

L'excepcionalitat de la pandèmia ha configurat un format de trobades mensuals en línia, que s'ha estès del novembre de 2020 al de 2021 i que ha configurat un cicle enriquidor per incorporar idees i estratègies innovadores als centres educatius, les universitats, les entitats i les administracions que promouen l'educació ambiental.

Impulsat per la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Girona, la Societat Catalana d'Educació Ambiental i, en representació de les universitats, la Universitat Internacional de Catalunya i la Universitat de Barcelona, les 8 sessions del CNEA 20/21 han aplegat 25 ponents i 1.010 assistents que, de forma conjunta i participativa, han inspirat el conjunt de conclusions que es recullen en el decàleg següent:

Decàleg del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21

1. ***Ara més que mai, cal una transformació col·lectiva***

A hores d'ara ens trobem davant d'un seguit de **crisis de dimensió planetària** que s'han accentuat en els darrers anys i sobre les quals la població ha pres un major nivell de consciència, gràcies en part a la tasca desenvolupada en els anys anteriors des de l'àmbit de l'educació ambiental i, també, després de constatar la tangibilitat d'episodis com ara el temporal Glòria o la pandèmia de la Covid-19. Aquestes crisis ens plantegen un repte decisiu i ens demanen, ara més que mai, una **resposta urgent cap a un canvi de model** en la relació de la societat amb el medi.

2. ***L'educació ambiental és la resposta***

Actualment, l'educació ambiental s'ha revelat com un instrument, del qual seria irresponsable prescindir, per **implicar la ciutadania en la construcció d'una nova cultura de la sostenibilitat** i per **generar una transformació social** col·lectiva. En la mateixa mesura que altres instruments d'actuació social, l'educació ambiental necessita recursos i reclama una concreció d'objectius i una planificació estratègica.

3. ***Actuar en l'escala local***

L'escala local, que és **l'àmbit més proper i vivencial** de les persones, és el cercle de treball en què l'educació ambiental **aconsegueix un impacte més perceptible**. Les crisis successives, i en particular la sanitària, ens han facilitat el redescobriment de l'escala local com **un espai on és possible i necessari actuar** per poder incidir i transformar en l'escala global.

4. ***Generar experiències transformadores***

Un dels reptes pedagògics que s'ha de marcar l'educació ambiental és el de generar processos d'ensenyament i aprenentatge que portin cap a **experiències autèntic**ament **transformadores**, les quals s'han de concretar en iniciatives locals, a l'abast de la comunitat i en metodologies que promoguin **l'acció individual i col·lectiva**.

5. ***Transformar des de la participació***

Els col·lectius conscienciats, les comunitats educatives i altres contextos participatius s'han manifestat sempre com a **àmbits òptims de generació d'acció ciutadana transformadora**. Cal reconèixer-los i impulsar-los, i incorporar-hi les veus de tots els agents implicats per tal de generar experiències socioambientals transformadores en comunitat. Els col·lectius han de disposar d'estructures de participació ben definides i, a més a més, cal també millorar la comunicació entre els agents de la comunitat entre si amb la societat.

6. Ciència i educació, una simbiosi fèrtil

Cal incloure la **reflexió conjunta** de tots els actors en els **processos de coneixement, de recerca i d'avaluació** per tal d'estimular el seu potencial de transformació. Un exemple en són les iniciatives de ciència ciutadana, tant pel seu component participatiu com per la seva capacitat de contribuir a fer front a les crisis ambientals, com ara la de la biodiversitat o la climàtica, entre altres.

7. Tocar la fibra, evitar l'ansietat

L'educació ambiental ha de cercar pràctiques més connectades amb les emocions i les vivències en primera persona. Està demostrada la **vinculació entre les emocions i la millora d'aprenentatge**, i l'educació ambiental és un àmbit especialment adequat per fer aquest vincle i contribuir així a l'empoderament per a l'acció tot evitant generar ecoansietat i una percepció d'impotència per generar canvis.

8. Nous llenguatges per a l'educació ambiental

En paral·lel a les noves situacions de crisi, el món actual ens brinda també, de manera contínua, **formats innovadors d'expressió i de comunicació** que cal aprofitar i incorporar a les metodologies de l'educació ambiental. La creativitat ha de combinar elements del món de l'art, de la cultura i de la tecnologia, que poden esdevenir eines molt potents a l'hora de generar transformació.

9. *L'educació ambiental, una aposta necessària*

Atès que la transformació col·lectiva transita des de l'empoderament individual fins al comunitari, i tot reconeixent que l'educació ambiental és clau de volta per a aquesta transformació, cal assumir que **requereix de recursos econòmics, tècnics i humans**. En conseqüència, cal demanar a les organitzacions públiques i privades un exercici de corresponsabilitat i coherència que les condueixi a una aposta decidida per mobilitzar recursos. Aquesta aportació ha de mantenir un criteri de proporcionalitat a la seva responsabilitat i en la mateixa mesura ha de garantir els **marcs compartits i coherents d'actuació** que han de fer possible la transformació col·lectiva.

10. Transformació col·lectiva des de les aliances

Finalment, com a conclusió general del Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2020/2021, compartida i consensuada per la diversitat de persones i d'organitzacions que han participat en el conjunt de sessions, queda reforçat el convenciment que cal **teixir aliances** i cultivar la col·laboració a tots els nivells, entre tots els actors involucrats i que **les actuacions orientades a la transformació col·lectiva de la nostra societat són la resposta adequada** als reptes que ens plantegen les crisis del nostre temps.

Els participants en el Congrés **assumim** que les propostes que es deriven del decàleg no es poden portar a terme sense el compromís ferm de les persones i les organitzacions vinculades a l'àmbit de l'educació ambiental.

I en conseqüència **ens comprometem a**:

- **Impulsar** un procés de cocreació que permeti definir un full de ruta per al trànsit de la societat cap a una nova cultura de la sostenibilitat.
- **Aportar**, en la mesura de la responsabilitat que ens pertoca, els recursos humans, econòmics, professionals i materials necessaris per a una implantació efectiva de l'educació ambiental en tots els sectors.
- **Afavorir** les aliances entre actors i estimular els espais de participació.
- **Incorporar** totes les dimensions de la recerca, la ciència i el coneixement a la pràctica de l'educació ambiental.
- **Actualitzar** de forma permanent la incorporació dels nous llenguatges a les metodologies de l'educació ambiental.
- **Acompanyar** la ciutadania i els col·lectius en la tasca de relacionar la crisi socioambiental amb les decisions personals i col·lectives i capacitar-los per a l'acció transformadora
- **Utilitzar** les eines disponibles i adequar-les a les realitats particulars i emocionals de cada entorn social i evitant estratègies d'ansietat que bloquegen la capacitat d'acció.

I per tot això,

Ens instem a adherir-nos de forma personal a la Declaració del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21 "Per transitar l'acció individual a la transformació col·lectiva**"** o a elevar-la als òrgans de govern de les nostres organitzacions, perquè n'adoptin els compromisos i a notificar l'acord la Secretaria del Congrés.

Sessió de cloenda del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21
24 de novembre de 2021

Cloenda

Anna Barnadas - Secretària d'Acció Climàtica de la Generalitat de Catalunya

Després d'aquesta lectura a quatre veus de la Declaració, Anna Barnadas, Secretària d'Acció Cimàtica, va posar punt i final a aquest 2n Congrés Nacional d'Educació Ambiental, que finalment va ser innovador tant en format com en continguts.

Han estat moltes les persones que han treballat i participat en les diverses sessions del Congrés. A totes elles agraïm l'interès i implicació. Com ja havien explicat molt bé els ponents a la taula rodona, en aquest Congrés Nacional d'Educació Ambiental s'han pogut identificar els elements clau que permeten passar de **l'acció individual a la transformació col·lectiva.**

Barnadas va posar de relleu algunes de les paraules del núvol participatiu: esperança, il·lusió, col·laboració i transformació, com a exemples del que ha estat l'educació ambiental durant molts anys. Va posar en valor el treball fet durant el congrés, segurament el "congrés més llarg de la història". Recuperant una de les intervencions, es va destacar la importància d'emportar-se idees del congrés per poder seguir emocionant, transformant i educant.

Com a Govern de la Generalitat de Catalunya, Barnadas va refermar la responsabilitat de liderar aquesta transformació social, amb el convenciment que l'educació ambiental és una de les eines imprescindibles per poder-la dur a terme.

Des de la Secretaria d'Acció Climàtica i des de tot el Govern de la Generalitat de Catalunya, es va exposar que se seguirà treballant en la línia de les conclusions d'aquest Congrés i de la **Declaració del Congrés Nacional d'Educació Ambiental,** impulsada conjuntament amb les altres institucions del comitè organitzador.

De la Declaració Barnadas va destacar l'últim punt: **Transformació col·lectiva des de les aliances** on s'esmenta que és essencial teixir aliances i cultivar la col·laboració a tots els nivells, entre tots els actors involucrats.

En aquest sentit, les administracions públiques, universitats, associacions i organitzacions que formem part del comitè organitzador d'aquest Congrés han establert unes dinàmiques de treball molt gratificants i virtuoses i que es podria dir que esdevindran de caràcter permanent i serviran per compartir les bases i fonaments de la política d'educació ambiental d'aquest país.

Per participar i acompanyar aquesta mirada estratègica de futur, es va animar a persones i entitats a adherir-se a la Declaració i a treballar de forma individual, però sobretot col·lectivament, per assolir els reptes que ens planteja.

El CNEA no s'acaba en aquesta sessió sinó que davant nostre hi ha el repte de dissenyar un Pla d'acció que permeti fer de l'educació ambiental una veritable eina per a la transformació social i aquí les administracions es van destacar com amb un paper imprescindible.

Ens aquest sentit, es va convidar a assistir a l'acte que es farà el proper dia 26 de gener, coincidint amb l'efemèride del Dia Mundial de l'Educació Ambiental, on es refermarà el compromís de totes les administracions amb la Declaració i es donarà l'opció a totes les persones i organitzacions que vulguin adherir-se a poder-ho fer.

Annex 1. Recull de piulades de @cnea_cat durant la sessió

La sessió va ser retransmesa via la xarxa social de Twitter per part del compte del Congrés, @cnea_cat. A continuació es relacionen totes les piulades enviades durant la sessió i prèviament.

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

Comença la darrera sessió del 2n #CNEAcat. Eloi Badia (@eloibadia) @bcn_ajuntament @sostAMB: la COP26 ens diu que els compromisos actuals no són suficients, però anima a incrementar l'ambició, perquè és possible trobar solucions.

1 3 8

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

Xavi Sabaté, de la secretaria del #CNEAcat, fa balanç de la participació d'aquesta edició: més de 20 persones a la comissió organitzativa, 25 experts/es a la comissió assessora, 25 ponents i 43 persones donant-hi suport i un miler d'assistents.

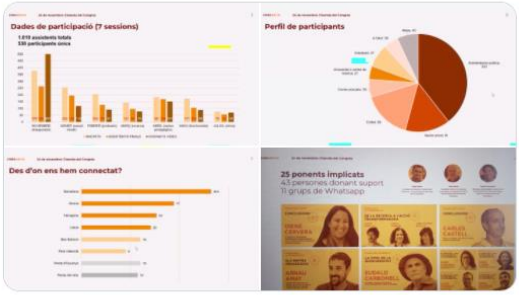

2 11

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

Lluís Torrent @llutobe: s'ha de fer un tractament més integral del canvi climàtic, més ecosistèmic, sense provocar ecoansietat. #CNEAcat

2 10

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

Carles Castell @elCarles: la crisi de biodiversitat s'ha de situar al centre de la crisi climàtica i al centre de l'acció en educació ambiental. No només per ètica i estètica, sinó també per la nostra supervivència com a espècie.

4 11

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

#AnaRomero: Cal més recerca acadèmica en educació ambiental, combinar el rigor amb l'accessibilitat del públic i impulsar la intervenció de la ciutadania com a actors d'investigació i alhora de participació. #CNEAcat

2 11

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

@ArnauAmat: La transformació no és una opció sinó una obligació dels i les educadores ambientals. #CNEAcat

7 15

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
En respuesta a @cnea_cat
.@irenecerverab @scea_cat: La professió de l'educació ambiental és complexa i demana dignitat laboral, treball en xarxa i formació. #CNEAcat

1 8

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
En respuesta a @cnea_cat
Lluís Torrent @llutobe: Val la pena centrar-se en el públic proactiu, i especialment en la gent jove, perquè té una mentalitat global i està acostumada a l'acció.

1 10

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
En respuesta a @cnea_cat
.@ArnauAmat: Cal orientar tots els processos d'ensenyament-aprenentatge cap a l'acció amb l'objectiu de transformar. És important el paper de l'avaluació, de teixir aliances i de posar al centre les emocions. La formació de les persones docents i educadores ambientals és clau.

4 10

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
Comença la taula rodona amb @ArnauAmat, @irenecerverab, @llutobe, #AnaRomero i @elCarles. Modera @Josep_Planas. #CNEAcat.
Obrim fil ⬇️⬇️⬇️

8 4 15

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
L'ecoansietat i les emocions es presenten com dos eixos centrals de l'educació ambiental en el temps de la crisi ambiental. És fonamental evitar i controlar l'ecoansietat i en canvi il·lusionar per a la transformació. #CNEAcat

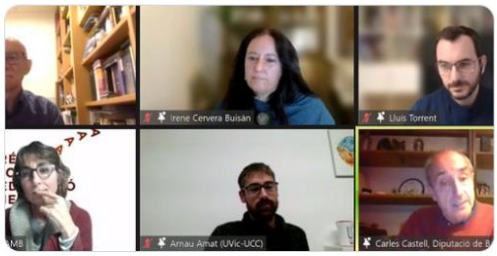

6 11

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.
#TeresaFranquesa fa una valoració de les conclusions del Congrés: Mantenir el #CNEAcat en l'escenari de la pandèmia ha permès una reflexió col·lectiva i consensuada, així com l'establiment de xarxes i aliances. El CNEA 20/21 tindrà una repercussió tangible a partir d'ara.

SCEA

1 2 16

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

Les persones participants destaquen del #CNEAcat la voluntat de posar reptes sobre la taula. Entre altres: el treball en xarxa, la recerca, la comunicació i millorar les condicions laborals dels i les professionals.

1 10

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

El text compta amb un decàleg amb 10 punts 👇 #CNEAcat

2 8

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En respuesta a @cnea_cat

La Declaració del 2n #CNEAcat recull una sèrie de compromisos 👇

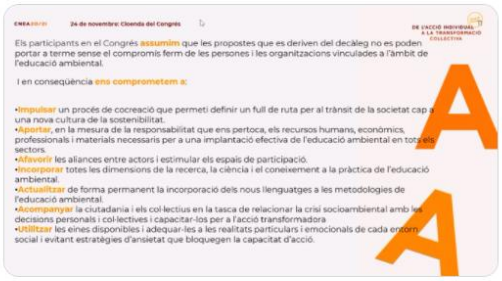

5 10

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

La sessió segueix amb la lectura de la 'Declaració del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21, per transitar de l'acció individual a la transformació col·lectiva'. #CNEAcat

3 5 9

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

Anna Barnadas @abarnadas @gencat clou la sessió #CNEAcat: La Generalitat té la responsabilitat de coliderar aquesta transformació social i l'#EducacióAmbiental n'és una eina imprescindible.

4 18

Congrés Nacional d'Educació Ambiental @cnea_cat · 24 nov.

En els propers dies podreu consultar al web cnea.cat la Declaració i adherir-vos-hi.

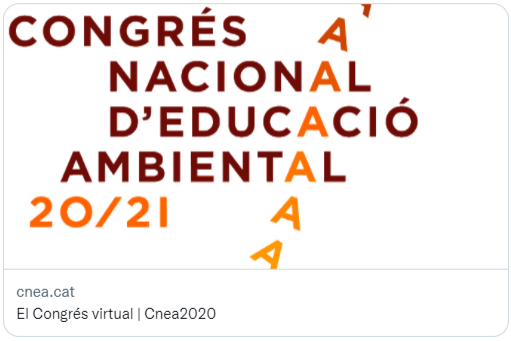

3 13